

G. GURVITCH: LA SOCIOLOGIE DU XXÈME SIÈCLE,
EN DEUX VOLUMES. P. 763

(En collaboration avec E. Moore — Presses
universitaires de France 1947)

Fransız sosyologu Gurvitch ve Amerikan sosyologu Moore tarafından hazırlanarak önce 1945 de Amerika'da İngilizcesi ve iki sene sonra da Paris'te Fransızcası neşredilmiş olan bu eserin birinci cildinde Huntington Cairns'in "Sosyoloji ve içtimaî ilimler", E. W. Burgess'in "Sosyolojide araştırma metodları", Talcott Parsons'un "Sistematik sosyoloji nazariyesi ve Perspektivleri", Howard Becker'in "Tefsirci sosyoloji ve inşai tipoloji", Pitirim Sorokin'in "Sosyal ve kültür dinamikleri", R. Morrisson Mc İver'in "İçtimaî sebeplik", Logan Wilson'un "Zümrelerin sosyografisi", Florian Znanieki'nin "İçtimaî organizasyon ve müesseseler", James Woodard'ın "İçtimaî psikoloji", G. Gurvitch'in "İçtimaî kontrol", Roscoe Pound'un "Hukukî sosyoloji", Jerome Hall'ın "Kriminoloji", Robert K. Merton'un "Bilgi sosyolojisi", Joachim Wach'ın "Dini sosyoloji", W. E. Moore'un "İktisadî organizasyon sosyolojisi" Emma Llewelyn ve Andrew Hawthorn'un "İnsan ekolojisi" adlı tetkikleri vardır. Bu cilt sosyolojinin umumî problemlerine tahsis edilmiştir. Muhtelif memleketlerde sosyoloji araştırmalarına ayrılmış olan ikinci ciltte ise "Fransız sosyolojisi" bahsi Claude L. Strauss, "Amerika sosyolojisi" Robert E. L. Faris, "İngiliz sosyolojisi" Jay Rumney "Alman sosyolojisi" A. Salomon, "Lâtin Amerikası sosyolojisi" Koger Bastide, "İtalyan sosyolojisi" Constantino Panunzio, "İspanyol sosyolojisi", Alfred Hendizabal, "Rus sosyolojisi" Max Laserson, "Şarkî Avrupa sosyolojisi" de birkaç müellif tarafından yazılmıştır. Bu son kısımda "Polonya sosyolojisi" ni Znanieki "Tchécoslovaque sosyolojisi" ni, Rouek ve Blaha, "Rumen sosyolojisi" ni Manoil ve Golopentia, "Yugoslav sosyolojisi" ni de yine Joseph Rucek hazırlamışlardır. Birinci ciltte tetkik edilen meseleler, umumiyetle, Amerikan üniversitelerindeki sosyoloji tedrisatına uygundur. Fakat muharrirler aynı zamanda Avrupa'daki çalışmalarını da gözönüne almışlar ve onlara büyük bir yer ayırmışlardır. Kitabı hazırlayanlar yazdıkları Önsözde aşağı yukarı şöyle demektedirler: XIX uncu asır sosyolojisi birbirine zıd sosyoloji mekteplerini doğuracak surette doğmatik ve dar bir takım problemler ortaya koymakta idi. Bunlar

daima ya bir tarih felsefesine, ya tekâmül nazariyesine, yahut başka bir peşin fikre bağlanmakta idiler. Bütün münakaşalar mücerret meseleleri aşamıyordu. Fertçiler ve cemaatçiler karşı karşıya iki doktrin halinde çarpışıyordu. Psikoloji ve sosyoloji âdetâ birbirine düşman iki ilim haline gelmişti. Coğrafi, biyolojik, antropolojik, demografik, teknolojik gibi muhtelif içtimaî faktörlerin taraftarları fikirlerini mübalâğa ile müdafaaya kalktıkları için hemen daima tek görüşlülüğe ve bu yüzden hataya düşüyorlardı. Sosyolojik kaunlar bulmak yolundaki boşuna teşebbüsler bu çalışmalarını büsbütün çıkmaza götürmekte idi. XX inci asırda sosyoloji bu mahzurları derece derece ortadan kaldırmış ve müşterek problemler üzerinde tecrübî araştırmalar yapmaya başlamıştır. Sosyolojinin bugünkü temayülü bilhassa objektif bir surette tatbik edilebilen empirik araştırmalarda, sırf tasvirî ve tipolojik tetkiklerde, ve cemiyyetle ilgili esas problemleri kontrol etmek ve felsefî kritikten geçirmede toplanıyor. Bu suretle geçen asrın acele ve tamimci kanun araştırmalarının zararlarından korunmak mümkün oldu. Bu tarzdaki araştırmalar sosyolojiyi bir taraftan daha mütevazî bir tabiat ilmi gibi müşahede, tecrübe ve tasnif yolunda ilerlemeye sevkederken, bir taraftan da kendi hududunun, diğer ilimlerle münasebetinin, ana problemlerinin değeri ve muteberliği üzerinde felsefî tenkitler yapmaya ve onları sağlamlaştırmaya imkân vermektedir. Bu çok cepheli araştırmaların mecmuu bir nevi fikir ziyafeti (symposium) halinde birlikte çalışmaya veya hiç değilse bölümlü çalışmaların neticeleri üzerinde birlikte düşünmeye müsaittir ki, işte bu kitap böyle bir topluluğun ilk alâmetidir. İkinci cilt bu müşterek çalışmalara az çok iştirak etmekle beraber kendi hususiyetlerini muhafaza eden muhtelif milletlerin sosyolojik araştırmalarına, Enstitülerine ve neşriyatına ayrılmıştır. Fakat burada onlardan teker teker bahsetmek — şimdiki halde — kabil değildir.

HİLMİ ZİYA ÜLKEN: AHLÂK

(Sadık Kâğıtçı Matbaası, İstanbul — 1946. Shf. 310)

Edebiyat Fakültesi Sosyoloji - Ahlâk Profesörü Hilmi Ziya Ülken tarafından 1944-46 yılları arasında verilen ders notlarını neşretmek suretiyle vücade gelmiş olan bu eser iki esaslı kısma ayrıl-